

Drs. A. Boers

PR No. 24-86

Ing. N.J.A. van der Velden

**RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1986
VAN DE GLASTUINBOUW- EN CHAMPIGNONBEDRIJVEN**

December 1986

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw**

**RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1986 VAN DE GLASTUINBOUW- EN
CHAMPIGNONBEDRIJVEN**

Boers, A. en N.J.A. van der Velden

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1986

17 p.

Vooruitlopend op de definitieve resultaten zijn de bedrijfsuitkomsten in 1986 van de glastuinbouw- en champignonbedrijven geraamd.

In elk van de glastuinbouwsectoren - groenten, snijbloemen en potplanten - hebben rentabiliteit en inkomen zich gehandhaafd op het niveau van 1985. Het prijsniveau van de eindprodukten was in het algemeen - vooral bij de glasgroenten - lager dan in 1985. Hierdoor trad geen omzetgroei op; bij de snijbloemen was er zelfs sprake van enig omzetverlies per bedrijf. De sterke daling van de gasprijs leidde tot lagere brandstofkosten, waardoor het totaal van de bedrijfskosten op het niveau van 1985 kon blijven. De loonkosten per uur - en hiermee de arbeidskosten per bedrijf - stegen slechts weinig; bij de materialen moet opnieuw van enige verhoging worden uitgegaan. Verandering van de waarderingsgrondslag van duurzame produktiemiddelen (in verband met afschaffen negatieve WIR) verhoogt de totale bedrijfskosten in 1986 met 3% en verlaagt het ondernemersinkomen in 1986 met circa tienduizend gulden per ondernemer.

Na de ongunstige uitkomsten in 1985 zijn rentabiliteit en inkomen van de champignonbedrijven in 1986 door de opnieuw sterk verslechterde prijsvorming nog verder achteruit gegaan. De inkomensvorming in deze sector beweegt zich op een sterk negatief niveau.

Glastuinbouw/Champignonsteelt/Ramingen/Rentabiliteit/Inkomen/
Nederland

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. INLEIDING	5
2. BEREKENINGSWIJZE VAN DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN	6
3. DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN PER BEDRIJFSTAK IN 1986	8
3.1 Groenten onder glas	8
3.2 Snijbloemen onder glas	10
3.3 Potplanten onder glas	11
3.4 Totaal tuinbouw onder glas	12
3.5 Champignons	13
BIJLAGEN	
1. Raming van de wijzigingen in opbrengsten en kosten per bedrijf in de groente-, de snijbloemen-, de potplantenteelt onder glas, de totale glassector en de champignonteelt in 1986; procentuele wijzigingen ten opzichte van 1985	15
2. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de groenteteelt, de snijbloemeteelt, de potplantenteelt onder glas en de totale glassector in 1986 in vergelijking met de resultaten in 1985	16
3. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de champignonteelt in 1986 in vergelijking met de resultaten in 1985	17

1. Inleiding

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in de bedrijfseconomische resultaten van de glastuinbouw en de champignonenteelt in 1986. Daar op dit tijdstip nog geen uitgewerkte LEI-boekhoudingen van de aan het rentabiliteits- en financieringsonderzoek deelnemende bedrijven beschikbaar zijn, moeten de resultaten worden geraamd.

Voor de glastuinbouw als geheel en opgesplitst naar de subsectoren glasgroenten, snijbloemen en potplanten onder glas, en voor de champignonenteelt is het geraamde gemiddelde netto-bedrijfsresultaat - zijnde het verschil tussen opbrengsten en kosten - per bedrijf weergegeven. Het netto-bedrijfsresultaat is tevens per f 100,- kosten uitgedrukt. Daarnaast is de gemiddelde arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer vermeld. De arbeidsopbrengst per ondernemer is samengesteld uit het netto-bedrijfsresultaat vermeerderd met de berekende vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer. Het ondernemersinkomen omvat de arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente, alsmede de ontvangen rentesubsidie.

De belangrijkste kostensoorten, de opbrengst en het netto-bedrijfsresultaat zijn tenslotte ook per eenheid teeltoppervlakte vermeld.

Een indruk van de verwachte resultaten op tuinbouwbedrijven is van belang voor het Ministerie van Landbouw en Visserij en voor het tuinbouwbedrijfsleven.

2. Berekeningswijze van de geraamde bedrijfsuitkomsten

De ramingen zijn uitgevoerd aan de hand van de kosten- en opbrengstenontwikkelingen die in 1986 t.o.v. 1985 zijn opgetreden. De cijfers van de bedrijfsuitkomsten in de genoemde respectievelijke bedrijfstakken in 1985 hebben hierbij mede als uitgangspunt gediend.

Informatie is ingewonnen omtrent de (veiling)omzetten voor 1 november 1986 en het gasverbruik (m.b.t. glastuinbouw) vóór 1 oktober 1986 van deelnemers aan het rentabiliteits- en financieringsonderzoek in de glastuinbouw en in de champignonteelt. Tevens is gelet op de ontwikkeling van de landelijke veilingomzetten in relatie met de wijzigingen in de landelijke arealen.

De ramingen van de kosten zijn gebaseerd op de gemiddelde prijsstijgingen van de afzonderlijke kostensoorten in 1986. Hierbij is tevens rekening gehouden met veranderingen in de verbruikte hoeveelheden.

In de administratieve verwerking van de WIR-premie is met ingang van 1986 een ingrijpende verandering aangebracht.

Vanaf 1979 is bij de vaststelling van de nieuwwaarde van alle duurzame produktiemiddelen rekening gehouden met de aanspraak op WIR-premie (basispremie en kleinschaligheidstoelage). Dit betekent dat de bedrijfseconomische waarde van de duurzame produktiemiddelen - die gebaseerd is op de nieuwwaarde - werd verlaagd. Dit gold ook voor de berekende afschrijving en rente met betrekking tot de duurzame produktiemiddelen.

Vanaf 1986 is door de afschaffing van de negatieve WIR-aanslag de grondslag voor de verwerking van de WIR in de LEI-boekhoudingen fundamenteel gewijzigd. De doorgevoerde wetwijziging houdt in dat een koppeling ontstaat tussen het niveau en eventueel het verrekenmoment van de te ontvangen WIR-premie en de af te dragen inkomsten-/vennootschapsbelasting. Daarmee is tevens een verband gelegd met het niveau van inkomen en winst, waarbij bovendien persoonlijke omstandigheden een rol kunnen spelen.

In verband met de koppeling aan de belastingaanslagen is de (vanaf 1979 gevolgde) methode van aftrek van aanspraken op WIR-premie op de aanschaffingsprijs niet langer houdbaar. Een uniforme behandeling van de bedrijven is dan namelijk niet langer mogelijk. De procedure is daarom herzien en met ingang van 1986 worden de duurzame produktiemiddelen (weer) gewaardeerd op basis van de aanschafprijzen. Dit vormt tevens het uitgangspunt voor de vaststelling van de afschrijvings- en rentekosten van de duurzame produktiemiddelen.

Voor de vergelijkbaarheid met het voorgaande jaar is de invloed van de WIR-premie op netto-bedrijfsresultaat en inkomen zichtbaar gemaakt door de uitkomsten in 1986 zowel zonder als met toepassing van WIR-premie op te nemen.

Bij de berekening van de rente over het in de slijtende duurzame produktiemiddelen geïnvesteerde vermogen is evenals in 1985 een rentevoet van $6\frac{1}{2}\%$ aangehouden. Over het in de grond geïnvesteerde vermogen is $2\frac{1}{2}\%$ en voor de vlottende middelen is $6\frac{1}{2}\%$ rente berekend (1985 $7\frac{1}{2}\%$). De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en de meewerkende gezinsleden zijn op CAO-basis (incl. werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd. In de berekende arbeidskosten van de ondernemer is geen beloning voor leiding en toezicht opgenomen.

Zowel bij de berekening van de kosten als van de opbrengsten is rekening gehouden met veranderingen in de gemiddelde bedrijfsstructuur, waardoor de aandelen van de verschillende kostenfactoren kunnen wijzigen. Dit heeft tot gevolg dat de procentuele kostenstijging per bedrijf kan afwijken van die per eenheid van oppervlakte. Ook met de opbrengstmutatie kan dit het geval zijn.

Een overzicht van de geprognostiseerde procentuele veranderingen van opbrengsten en kostencategorieën, zowel voor de prijs- als volumecomponent, is opgenomen in bijlage 1.

3. De geraamde bedrijfsuitkomsten per bedrijfstak in 1986

3.1 Groenten onder glas

Kosten

Op grond van de ontwikkeling van de prijzen en hoeveelheden van de ingezette produktiemiddelen is in 1986 ten opzichte van het voorgaande jaar een kostendaling per bedrijf van 2½% te verwachten. Deze ontwikkeling is volledig te danken aan de sterke daling van de brandstofkosten, die in 1986 bijna een kwart lager liggen dan in 1985. Als direct gevolg van de gewijzigde WIR-verwerking (zie hoofdstuk 2) stijgt het niveau van de berekende kosten van de duurzame produktiemiddelen met 18%. Dit heeft tot gevolg dat het totale kostenniveau per bedrijf in 1986 naar verwachting nauwelijks zal verschillen van 1985. Ten aanzien van de gemiddelde bedrijfsoppervlakte is uitgegaan van een toename met 1%.

Het kostenbeeld wordt in 1986 geheel beheerst door de sterk gedaalde aardgasprijs. De gemiddelde prijs van de verbruikte kubieke meters in 1986 ligt 26% lager dan in 1985. Voor de verbruikte hoeveelheid wordt een stijging voorzien van 5% per bedrijf. Hierdoor dalen de brandstofkosten met 23% per bedrijf (in 1985 een stijging met 14%).

De overige kostencategorieën geven in totaliteit een kostenstijging te zien van 4% (excl. effect wijziging WIR-verwerking). Het accent bij deze kostenstijging ligt vooral op de grotere inzet van produktiemiddelen waarmee een produktiestijging van 7½% per bedrijf is gerealiseerd. De prijzen van deze produktiemiddelen liggen in het algemeen slechts enkele procenten boven die van 1985.

Voor de arbeid wordt een kostenstijging voorzien van 4% per bedrijf (1985 8½%). Rekening is gehouden met 2½% extra arbeidsinzet per bedrijf en met een kostenstijging van 1½% per uur (respectievelijk 4 en 4½% in 1985).

Nieuwe produktiemethoden die op steeds ruimere schaal worden toegepast, veroorzaken een voortdurende stijging van de materiaalkosten. Hier tegenover staat de reeds aangeduide, meer dan evenredig toenemende produktie per vierkante meter. Voor de materialen wordt een stijging voorzien van 10% per bedrijf. De toename van de algemene bedrijfskosten en van de afleveringskosten (vrijwel geen stijging geldelijke opbrengst) zal beperkt blijven tot ca. 3%.

De kosten van afschrijving en rente van de duurzame produktiemiddelen zullen met ca. 20% toenemen in 1986. Deze stijging vloeit vrijwel geheel voort uit de gewijzigde methode van WIR-verwerking (zie hoofdstuk 2). Los hiervan stijgen deze kosten met

ruim 1% per bedrijf: de prijsstijging van de slijtende duurzame produktiemiddelen zal in 1986 naar verwachting 3% bedragen, de gebruikte rentevoet is onveranderd (6½%), terwijl de hoeveelheidscomponent 1% gedaald is ten opzichte van 1985. Het huidige investeringsniveau ligt juist onder het niveau waarop de bestaande moderniteit wordt gehandhaafd.

Opbrengsten

De landelijke veilingomzet van kasgroenten 1986 zal naar verwachting nauwelijks hoger uitkomen dan in 1985. De aangevoerde hoeveelheid produkt is, met 7% extra, duidelijk hoger dan in het voorgaande jaar. Deze groei is gerealiseerd op een vrijwel onveranderd areaal, zodat de produktie-intensiteit (weer) duidelijk gestegen is. De afzet heeft plaatsgevonden tegen een gemiddeld prijsniveau dat 7% lager ligt dan in 1985.

In het algemeen was er in het voorjaar sprake van een teleurstellende start. Eind april bedroeg de veilingomzet nog slechts 80% van die in 1985. Tijdens de zomer en de herfst is deze achterstand echter geheel ingelopen. De afzonderlijke produkten geven een soms totaal verschillend beeld te zien. De ronde tomaat kon bij licht gestegen aanvoer tegen bijna hetzelfde gemiddelde prijspeil worden afgezet als in 1985; het grotere aanbod van vleestomaten werd zelfs tegen een enigszins hogere prijs verkocht. Voor paprika is 1986 een zeer gunstig jaar. De extra nadruk die de telers op het groene produkt gelegd hebben, heeft bij de prijsvorming goede resultaten afgeworpen. De prijs van rood gaf, bij afwezigheid van een te groot aanbod, een duidelijke verbetering te zien, terwijl het extra aanbod van groen nauwelijks prijsverlies te zien gaf in vergelijking met vorig jaar. De komkommerteelt is echter veel minder rooskleurig verlopen. Na het gunstige jaar 1985 is het gemiddelde prijsniveau in 1986 weer terug op het verliesgevende peil van 1984. Voor radijs wijkt 1986 niet veel af van 1985, terwijl de aardbei een stapje in prijs moest terugdoen, hetgeen in nog veel sterkere mate geldt voor de - sterk teleurstellende - (voorjaars-) sla.

Op bedrijfsniveau wordt een stijging van de (geldelijke) omzet verwacht van ½%; per m² dus nauwelijks verandering in omzet. Het opbrengstniveau per m² is dus op peil gebleven dank zij de aanzienlijk hogere produktie (+7½%), die het lagere prijspeil compenseerde.

Bedrijfsuitkomsten

Met de kleine opbrengststijging per bedrijf en het onveranderde kostenniveau geeft de rentabiliteit in 1986 slechts een zeer beperkte verbetering te zien. Het netto-bedrijfsresultaat wordt op minus 7% van de kosten geraamd (in 1985 minus 8%).

De arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer is voor 1986 berekend op gemiddeld f 35.000,- respectievelijk f 47.700,-. In 1985 waren deze bedragen f 33.000,- respectievelijk f 41.700,-.

De uitkomsten van de glasgroentebedrijven - gemiddeld per bedrijf en per m² glas - zijn weergegeven in bijlage 2.

3.2 Snijbloemen onder glas 1)

Kosten

Evenals bij de glasgroentesector veroorzaakt de ontwikkeling van prijzen (-4½%) en hoeveelheden (0%) van de produktiemiddelen een kostendaling (ca. 4½% per bedrijf). Door de eerder vermelde wijziging in de verwerkingsmethode van de WIR in de boekhouding zal het totale kostenpeil in 1986 ca. 1½% lager liggen dan in 1985. Ten aanzien van de bedrijfsomvang worden geen wijzigingen verwacht.

Deze gunstige kostenontwikkeling vloeit voort uit de bijzonder sterk gedaalde brandstofkosten (-29%). De gemiddelde prijs van het gas zal 31% lager liggen, terwijl het verbruik naar verwachting 3% stijgt ten opzichte van 1985.

De overige kostencategorieën zullen in 1986 die van 1985 in totaliteit met niet meer dan 1½% per bedrijf overtreffen (exclusief effect wijziging WIR-verwerking). Deze kostenstijging heeft met name plaats bij de gebruikte materialen. De belangrijke kostenfactor arbeid zal in 1986 niet toenemen. De geringe kostenstijging per uur (1½%) wordt gecompenseerd door een daling van de inzet met 2½% per bedrijf. Ook de kosten van duurzame produktiemiddelen - afschrijving en rente - zijn vrij stabiel. De geraamde stijging met 16% is volledig het gevolg van de gewijzigde WIR-methodiek.

Opbrengsten

De landelijke veilingomzet van snijbloemen zal in 1986 naar schatting 3% hoger zijn dan in 1985. Gezien de groei van de beeelde oppervlakte met snijbloemen van 2% is er in 1986 - evenals vorig jaar - nauwelijks sprake van enige omzetgroei per m² glas. De genoemde omzetgroei bestaat geheel uit een toename van de aanvoer die gemiddeld tegen een enkele procenten lagere prijs werd verhandeld dan in 1985.

Enkele belangrijke gewassen, zoals chrysanth, anjer, gerbera en cymbidium boeken lagere prijzen, terwijl andere gewassen weinig prijsverschil te zien gaven in vergelijking met 1985. Duidelijk hogere prijzen werden daarentegen betaald voor tulpen (eerste halfjaar 1986). Deze ontwikkelingen worden bevestigd door de gang

- 1) De definitieve cijfers over 1985 zijn nog niet beschikbaar; de gebruikte cijfers van 1985 zijn voorlopig van aard.

van zaken op de individuele bedrijven die behoren tot de steekproef snijbloemen van het rentabiliteits- en financieringsonderzoek. In verband met de afwijkende samenstelling van het gewas-sortiment op deze gespecialiseerde snijbloemenbedrijven wordt rekening gehouden met een grotere prijsdaling dan voor het totale pakket op de veilingen. De totale bedrijfsopbrengst (inclusief berekende aanwas van vaste plantopstanden) zal vermoedelijk 4% per bedrijf lager zijn dan in 1985.

Bedrijfsuitkomsten

Op basis van de geraamde opbrengst- en kostenontwikkelingen wordt voor 1986 een daling van de bedrijfsuitkomsten verwacht. In deze negatieve ontwikkeling worden de gevolgen van de omzetsdaling nog enigszins beperkt door het eveneens licht gedaalde kostenniveau. Deze kostendaling vloeit voort uit de sterke daling van gasprijzen. Het netto-bedrijfsresultaat wordt berekend op minus 8% van de kosten (in 1985 minus 6%).

Op grond hiervan wordt in 1986 een gemiddelde arbeidsopbrengst per ondernemer van f 33.400,- geraamd (f 42.000,- in 1985). Het gemiddelde ondernemersinkomen per ondernemer komt dan uit op ruim f 44.700,- (in 1985 f 49.500,-).

De uitkomsten van de snijbloemenbedrijven zijn weergegeven in bijlage 2.

3.3 Potplanten onder glas 1)

Kosten

De kostenstijging in deze sector is ten opzichte van 1985 gemiddeld op 2½% per bedrijf geraamd. Deze toename kan in zijn geheel worden toegeschreven aan de eerder vermelde wijziging in de verwerking van de WIR. Hierbij is aangenomen dat de gemiddelde bedrijfsgrootte met 1% toeneemt.

Dit vrij stabiele kostenniveau is evenals in de andere sectoren van glastuinbouw te danken aan de sterk gedaalde gasprijzen (31%). Bij een toename van het verbruik met 6% per bedrijf dalen de kosten van de brandstof met 27%.

Voor de jaarkosten van de duurzame produktiemiddelen wordt een stijging voorzien van 19%, die vrijwel volledig wordt veroorzaakt door de gewijzigde WIR-verwerkingsmethode. Ten opzichte van 1985 treedt weinig wijziging op in omvang van het produktieapparaat, in prijspeil van deze produktiemiddelen en in de gehanteerde rentevoet. Bij de faktor arbeid wordt gerekend op een kostenstijging per bedrijf van 3% die in gelijke mate veroorzaakt wordt door toename van loonniveau en inzet.

Voor de overige kosten (materialen, aflevering en algemeen) is een toename geschat van 8% per bedrijf.

- 1) De definitieve cijfers over 1985 zijn nog niet beschikbaar; de gebruikte cijfers van 1985 zijn voorlopig van aard.

Opbrengsten

Volgens de landbouwtelling is het areaal potplanten in Nederland in 1986 met 7½% toegenomen. Daar een niet onbelangrijk deel van de potplanten niet via de veilingen wordt afgezet, is de veilingomzet niet geheel maatgevend voor de ontwikkeling van de geldopbrengsten van het gemiddelde bedrijf. De veilingomzet geeft slechts een indicatie. Op basis van gegevens tot 1 november kan in 1986 een omzetsijging verwacht worden van 7% die is samengesteld uit een hogere aanvoer (10%) en een lager prijsniveau (-3%).

Mede op grond van opbrengstwaarnemingen op individuele bedrijven wordt slechts een zeer beperkte opbrengsttoename (1%) per bedrijf verwacht.

Bedrijfsuitkomsten

Gegeven de hiervoor beschreven ontwikkelingen in kosten en opbrengsten wordt voor 1986 een voortzetting van het gunstige rentabiliteitsniveau van 1984 en 1985 verwacht. Het gemiddelde netto-bedrijfsresultaat wordt geraamd op 2% van de kosten (1985: 4%; 1984: 1%).

Op grond hiervan kan de arbeidsopbrengst per ondernemer op bijna f 75.000,- worden geraamd (1985 f 80.500,-). Het ondernemersinkomen per ondernemer zal dan naar schatting f 80.200,- bedragen (1985 f 82.400,-). De uitkomsten van de potplantenbedrijven zijn weergegeven in bijlage 2.

3.4 Totaal tuinbouw onder glas 1)

Om tot een totaal beeld van de glastuinbouw te komen worden de hiervoor behandelde groepen - groenten onder glas, snijbloemen onder glas en potplanten onder glas - en de zeer beperkte groep gemengde glasbedrijven gecombineerd. Deze gecombineerde groep omvat bedrijven waarvan het aandeel glastuinbouw steeds 60% en meer van de totale bedrijfsomvang - gemeten in standaardbedrijfs-eenheden - bedraagt.

De lijn van jarenlang optredende stijging van het kosten-niveau op het gemiddelde glastuinbouwbedrijf is in 1986 omgebogen tot een zich stabiliserend niveau. Zonder de opgetreden wijziging in WIR-verwerkingsmethodiek zou er zelfs sprake geweest zijn van een daling van de totale kosten met ca. 3% per bedrijf. Oorzaak hiervan is de sterk gedaalde gasprijs waardoor de gaskosten - ondanks enige toename van het verbruik - met een kwart konden dalen. Hierbij is verondersteld dat de gemiddelde bedrijfsgrootte in 1986 nauwelijks veranderd is.

1) De definitieve uitkomsten over 1985 zijn nog niet beschikbaar; de gebruikte cijfers van 1985 zijn voorlopig van aard.

Voor arbeid wordt een bescheiden kostenstijging van $1\frac{1}{2}\%$ voorzien die samenhangt met een evengrote toename van de arbeidskosten per uur. Afgezien van het kostenverhogend effect (17%) van de wijziging van de WIR-verwerking wordt geen wijziging voorzien van de jaarkosten van de duurzame produktiemiddelen.

In tegenstelling tot de afgelopen jaren doen de sterkste stijgingen zich voor bij de categorie "overige kosten" (materialen, aflevering en algemeen) die met ruim 5% toeneemt.

Aan de opbrengstkant wordt een stijging verwacht (ca. $3\frac{1}{2}\%$) van de produktie. Bij een vrijwel ongewijzigde bedrijfsomvang is de fysieke opbrengst per m² met 3% toegenomen. Elk van de drie glassectoren (groenten, snijbloemen en potplanten) geven in 1986 een daling van het gemiddelde prijsniveau te zien. Op grond hiervan zal de totale bedrijfsopbrengst met ca. $1\frac{1}{2}\%$ dalen ten opzichte van 1985.

De combinatie van een onveranderd kostenniveau en een lichte opbrengstdaling betekent een geringe rentabiliteitsdaling met 1 procentpunt tot minus 7% van de kosten.

Op grond hiervan wordt in 1986 een gemiddelde arbeidsopbrengst per ondernemer van f 37.700,- geraamd (1985 f 40.900,-). Het gemiddelde ondernemersinkomen per ondernemer komt dan uit op f 49.200,- (1985 f 48.500,-).

In bovenstaande cijfers voor 1986 is de invloed verwerkt van de gewijzigde WIR-verwerkingsmethodiek (zie hoofdstuk 2). Voor het gemiddelde glastuinbouwbedrijf heeft dit een daling van de rentabiliteit met 3 procentpunten en een verlaging van de arbeidsopbrengst en ondernemersinkomen met respectievelijk ca. f 13.500,- en f 10.000,- per ondernemer tot gevolg.

3.5 Champignons

Kosten

Op basis van het prijsverloop en gebruik van de produktiemiddelen treedt in 1986 weinig verandering op in het totale kostenniveau. Als gevolg van hogere jaarkosten van duurzame produktiemiddelen in verband met de gewijzigde methode van WIR-verwerking in de boekhouding wordt toch een stijging van de (totale) kosten geraamd van $2\frac{1}{2}\%$ gemiddeld per bedrijf. Bij de kostenraming is aangenomen dat de gemiddelde bedrijfsoppervlakte met 2% toeneemt. Per m² blijft het totale kostenniveau vrij stabiel. Voor de oorzaken hiervan staan hieronder de ontwikkelingen bij de belangrijkste kostencategorieën vermeld.

Voor de kosten van directe teeltmaterialen (compost, broed en dekgrond) wordt weinig verandering voorzien (onveranderd prijspeil).

Voor de kosten van de belangrijke categorie arbeid (ruim 35% van alle kosten) wordt vrijwel geen stijging verwacht ($\frac{1}{2}\%$ per bedrijf). Door verbeteringen in de arbeidsproductiviteit kan de verwachte produktiestijging met bijna dezelfde arbeidsinzet wor-

den gerealiseerd (- $\frac{1}{2}$ %). De arbeidskosten per uur (loonniveau) zullen naar verwachting slechts 1% hoger liggen dan in 1985 (1984: + $4\frac{1}{2}$ %).

De berekende kosten van de duurzame produktiemiddelen (gebouwen, cellen en inrichting) zullen in 1986 met ca. 20% toenemen. De oorzaak kan bijna geheel worden toegeschreven aan de gewijzigde methode van WIR-verwerking (zie hoofdstuk 2). De verdere ontwikkelingen binnen deze kostencategorie zoals prijs van de duurzame produktiemiddelen (+), rentevoet (stabiel) en omvang van het pakket (-) houden het totale kostenbedrag vrij stabiel (+ $\frac{1}{2}$ %). Het actuele niveau van investeringsactiviteit is - gemiddeld per bedrijf - niet hoog genoeg om het produktieapparaat waarvan de gemiddelde moderniteit reeds te wensen overlaat, te handhaven of te verbeteren. Gezien de ongunstige rentabiliteitsontwikkeling in 1985 en 1986 is ook geen snelle wijziging op dit terrein te verwachten.

Voor de overige kosten wordt in totaliteit enige daling per bedrijf verwacht. Dit wordt met name veroorzaakt door de belangrijke prijsdaling van de brandstoffen.

Opbrengsten

Aan de opbrengstkant wordt in 1986 een toename van de gemiddelde fysieke produktie per bedrijf van 1% geraamd. De afzet vond plaats tegen een teleurstellend prijsniveau. Na een prijsdaling met ca. 20% in 1985, wordt deze negatieve ontwikkeling in 1986 voortgezet. Naar verwachting zal het gemiddelde prijspeil in 1986 14% lager zijn dan in 1985. De daling doet zich bij de industrie-kwaliteiten in sterkere mate voor dan bij de betere kwaliteiten.

De gemiddelde omzet van champignons per bedrijf zal op basis hiervan met 13% dalen. Per m² teeltoppervlakte bedraagt de omzetsdaling 15%.

Bedrijfsuitkomsten

Door de ongunstige prijsontwikkeling van champignons zowel in 1985 als in 1986 (in vergelijking met het relatief hoge prijspeil 1984) moet opnieuw op een aanzienlijke verslechtering van de bedrijfsuitkomsten worden gerekend.

Het gemiddelde netto-bedrijfsresultaat wordt voor 1986 geraamd op -27% van de kosten (1985 -14%). De arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer worden op gemiddeld minus f 30.800,-, respectievelijk minus f 21.100,- becijferd (vorig jaar plus f 17.400,-, respectievelijk plus f 23.700,-).

In bovenstaande cijfers voor 1986 is de invloed verwerkt van de gewijzigde WIR-verwerkingsmethodiek (zie hoofdstuk 2). Voor het gemiddelde champignonbedrijf heeft dit een daling van de rentabiliteit met 3 procentpunten en een verlaging van arbeidsopbrengst en ondernemersinkomen met respectievelijk ca. f 11.500,- en f 8.000,- per ondernemer tot gevolg.

De uitkomsten van de bedrijven met champignons zijn weergegeven in bijlage 3.

Bijlagen

Bijlage 1 Rekening van de wijzigingen in opbrengsten en kosten per bedrijf in de groente-, de snijbloemen-, de potplantenteelt onder glas, de totale glassector en de champignonteelt in 1986 1); procentuele wijzigingen ten opzichte van 1985 2)

	Groenten onder glas		Snijbloemen onder glas		Potplanten onder glas		Totaal tuinbouw onder glas	
	%	waarde	%	waarde	%	waarde	%	waarde
%-Verandering 1986 ten opzichte van 1985 van:								
Glasoppervlakte	1		0		1			
Opbrengst	-7	7½	-4	0	-3	1(1)	-5	3½
Kosten								
- rente en afschrijving	2½	-1	2	-2	2	1(19)	2	-1½
- brandstof	-26	5	-31	3	-31	-27	-29	4
- arbeid	1½	2½	1½	-1	1½	3	1½	0
- overige kosten	2	4½	2	2½	2	8	2	3
Totale kosten	-5	3	-4½	0	-3½	0(2%)	-5	1½

Champignons

	prijs volume waarde	
	%	waarde
Teeltoppervlakte	2	
Opbrengst	-14	1
Kosten		-13 (-13)
- rente en afschrijving	3	-2½
- brandstof	-25	5
- arbeid	1	-½
- compost, broed en dekgrond	0	0
- overige kosten	1	0
Totale kosten	0	-½ (2½)

() = waardeautatie, inclusief de gevolgen in kosten en opbrengsten van de gewijzigde WIR-verwerkingsmethodiek in 1986.

- 1) Geen toepassing WIR-aftrek bij waardering duurzame produktiemiddelen.
- 2) Wel toepassing WIR-aftrek bij waardering duurzame produktiemiddelen.

Bijlage 2 Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de groenteteelt, de snijbloementeelt, de potplantenteelt onder glas en de totale glassector in 1986 in vergelijking met de resultaten in 1985 1)

	Groenten onder glas		Snijbloemen onder glas 1)		Potplanten onder glas 1)		Totaal tuinbouw onder glas 1)	
	1985 ²⁾	1986 ²⁾	1985 ³⁾	1986 ²⁾	1985 ³⁾	1986 ²⁾	1985 ³⁾	1986 ²⁾
Glasoppervl., gem. per bedrijf (are)	94	95	95	81	81	63	64	64
1. Uitkomsten								
a. per bedrijf								
kosten	548000	532700	550200	618700	590000	609100	721200	741000
opbrengsten	506400	509500	509500	580700	558000	748600	758200	758200
netto-bedrijfsresultaat	-41600	-23200	-40700	-38000	-32000	-51100	27400	36200
idem per f 100,- kosten	-8	-4	-7	-6	-5	-8	4	5
b. per ondernemer								
arbeidsopbrengst 4)	33000	48500	35000	42000	47500	33400	80500	87300
ondernemersinkomen 5)	41700	57200	47700	49500	56000	44700	82400	89300
2. Uitkomsten per m2 glasoppervl.								
Kosten:								
rente en afschrijving	10,10	10,20	12,00	14,70	14,60	17,00	17,20	17,30
brandstof	15,10	11,40	11,40	15,00	10,60	10,60	17,60	12,70
arbeid	17,40	17,90	17,90	22,10	22,10	32,80	33,50	33,50
overige kosten	15,80	16,70	16,70	24,10	25,20	25,20	47,20	50,40
Totaal	58,40	56,20	58,00	76,10	72,50	74,90	114,80	113,90
Opbrengsten	54,00	53,70	53,70	71,40	68,60	68,60	119,20	119,60
Netto-bedrijfsresultaat	-4,40	-2,50	-4,30	-4,70	-3,90	-6,30	4,40	5,70

- 1) Op het moment van het opstellen van de raming 1986 zijn de definitieve cijfers 1985 van de glastuinbouw met uitzondering van de groenteteelt nog niet beschikbaar. Voor de snijbloemen- en potplantensectoren zijn voorlopige uitkomsten vermeld. Dit houdt tevens in dat ook de opstelling 1985 van de totale glastuinbouw voorlopig van aard is.
- 2) Na toepassing WIR (= boekhoudkundige verwerkingsmethode in de periode 1979 t/m 1985).
- 3) Voor toepassing WIR (= boekhoudkundige verwerkingsmethode vanaf 1986).
- 4) Netto-bedrijfsresultaat + berekende kosten voor de handarbeid van de ondernemer.
- 5) Arbeidsopbrengst + saldo berekende en betaalde rente + rente subsidie.

Bijlage 3 Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de champignonteelt in 1986 in vergelijking met de resultaten in 1985

	Champignons		
	1985	1986 1)	1986 2)
Teeltoppervlakte, gem. per bedrijf (m2)	1200	1230	1230
1. Uitkomsten			
a. per bedrijf			
kosten	427900	425400	438600
opbrengsten	<u>367900</u>	<u>321500</u>	<u>321500</u>
netto-bedrijfsresultaat	-60000	-103900	-117100
idem per f 100,- kosten	-14	-24	-27
b. per ondernemer			
arbeidsopbrengst 3)	17500	-19400	-30800
ondernemersinkomen 4)	23700	-13200	-21100
2. Uitkomsten per m2 teeltoppervlakte			
Kosten:			
rente en afschrijving	57,30	56,40	67,10
brandstof	17,90	14,10	14,10
arbeid	131,30	129,40	129,40
compost, broed en dekgrond	82,30	80,70	80,70
overige kosten	<u>67,20</u>	<u>66,40</u>	<u>66,40</u>
Totaal	<u>356,00</u>	<u>347,00</u>	<u>357,70</u>
Opbrengsten	<u>306,10</u>	<u>262,20</u>	<u>262,20</u>
Netto-bedrijfsresultaat	-49,90	-84,80	-95,50

- 1) Na toepassing WIR (= boekhoudkundige verwerkingsmethode in de periode 1979 t/m 1985).
- 2) Voor toepassing WIR (= boekhoudkundige verwerkingsmethode vanaf 1986).
- 3) Netto-bedrijfsresultaat + berekende kosten voor de handenarbeid van de ondernemer.
- 4) Arbeidsopbrengst + saldo berekende en betaalde rente + rentesubsidie.